

ZMĚŇ TO!

Děti
v přírodě

Pohyb venku

Před tím, než se vydáme ven do přírody, je dobré si udělat menší trénink. Vždy je dobré znát prostor ve kterém se pohybujeme, na čerstvě posekané louce se nám bude jistě běhat lépe než v lese mezi spadajícími větvemi. Zkuste si sami vytvořit jednoduchou překážkovou dráhu, proběhněte ji a změřte si čas. Překážky můžete vytvořit z různých přírodních materiálů, nebo využít umělé herní prvky, například na dětském hřišti. Cvičení dělá mistra, takže dráhou běhejte do doby, než se vaše časy ustálí na nejnižší hodnotě.

Jídlo potřebným

Příroda se bez lidstva obešla vždy a bez problému, naopak člověk bez přírody hyne rychlostí, jaké se nevyrovná ani největší masové vymírání organismů za celou pozorovatelnou historii naší planety. Tento jednoduchý poznatek nás vede k potřebě starat se o své okolí se stejnou péčí, jako se ono stará o nás. Přispět k udržení takové přirozené rovnováhy můžeme například vhodným přikrmováním zvířat ve volné přírodě. Začít můžeme i na vlastní zahradě, nebo na balkóně. Jedním z příkladů jsou ptačí krmítka, která zajišťují dostatek

Výsledky naší práce

Při každé smysluplné činnosti je důležitá jakákoliv zpětná vazba. Pozorujte pravidelně krmítka po určitou dobu, ideálně v ranních až dopoledních hodinách a zaznamenávejte si počty návštěv jednotlivých zvířat na krmítku. Pozorování provádějte nejlépe z větší vzdálenosti, s výhodou použijte přibližovací optiku. Tuto aktivitu lze provádět celoročně a sledovat tak proměnlivost druhů v průběhu celého roku. Tato aktivita poskytuje informace o druhové skladbě (zejména) ptactva, které lze v praxi využít pro vhodnou úpravu krmiva v krmítku. Slunečnicová semínka, jakožto nejběžnější krmivo pro ptactvo jsou z hlediska nutričních hodnot vhodná pro většinu ptáků žijících v našich podmínkách.

Sdílené ubytování

Zvířata žijící v blízkosti lidských obydlí často přicházejí o svůj prostor vlivem nepřírodního rozšiřování městské zástavby, či obecně lidskou činností. Tento neblahý dopad můžeme zmírnit například instalací budek pro ptáky, veverky nebo ježky. Prostor na Zemi sdílíme se všemi zvířaty, proto je dobré pomoci zvířatům překonat zimní období. Ježkům můžeme vytvořit vhodné místo pro přezimování i velmi jednoduše; vytvořením hromádky z větví přikrytých suchým listím.

Najdi ukryté poklady – geocaching

Hledání pokladu patří mezi největší dobrodružné výzvy, ať už v městské džungli či v bažinách lesa. Hledání tzv. kešek baví děti i dospělé letos již 20. rokem a je tak u nás i dost míst, kde se kešky ukrývají. Pomocí GPS vyhledávání (dnes dostupnému téměř v každém telefonu) hledejte ukryté kešky, předměty odkazující na určité téma či příběh v daném místě, jejichž polohu a obsah si zapisujte. Tím vznikne zajímavá mapa příběhů z vašeho okolí. V případě potřeby je zde užitečný odkaz: <https://kesky.cz/zaciname-s-geocachingem/co-je-to-geocaching/>

Staň se badatelem

Svět kolem nás je plný zajímavého života, který stojí za probádání. Venku v přírodě se dá zkoumat téměř vše, od rostlin a hub až k živočichům, od půdních mikroorganismů až po vrcholové predátory číhající v korunách stromů. Na vlastní oči můžeme vidět vše, o čem jsme ve škole jenom slyšeli a můžeme se dozvědět i mnohem více. Pozorování, tedy schopnost všimnout si stejných, podobných či rozdílných vlastností mezi pozorovanými druhy organismů, je pro každého badatele velmi důležitá. Stejně tak důležité je nezasahovat příliš do životů pozorovaných subjektů, květy rostlin se dají pozorovat lupou, aniž by byly utrženy. Při zkoumání vodních organismů prolovováním tzv. planktonkou (síťka na drobné vodní bezobratlé živočichy), je potřeba zpět vypustit odchycené živočichy na původní místo. S živočichy se snažíme nemanipulovat, není-li to nezbytně nutné. Kupříkladu povrch svrchní strany křídel motýlů je pokryt velmi drobnými, až mikroskopickými šupinami. Prstem lze povrch snadno setřít a motýlovi trvale znemožnit schopnost létat. Proto je důležité být při badatelské činnosti mimo jiné velmi obezřetný.

Změň to – JAK BÝT VENKU?

1. Level – PRO MEŠŤANY

- Připrav si a zdolej vlastní překážkovou dráhu. Na této úrovni je dovoleno využít jako překážky na trati například dětské hřiště nebo lavičku. Bud' však ohleduplný k ostatním návštěvníkům i kolemjdoucím. Překážková dráha musí obsahovat alespoň 5 překážek.
- Instaluj jedno krmítko v blízkosti svého bydliště
- Pozoruj ptactvo na krmítku po dobu alespoň 30 minut a zapisuj si počty a druhy ptáků. Abys nevyrušil návštěvníky při hodování, stůj v klidu alespoň 15 – 20 metrů od krmítka. Potravu můžeš třeba kosům zpestřit rozkrojeným jablkem, hrdličky si pochutnají na pšenici a prosu ;)
- Na zahradě, nebo za domem vytvoř z různých klacíků a větviček hromádku aspoň 30 cm vysokou. Poté nasbírej náruč listů a přikryj jím hromádku, kterou jsi předtím vytvořil. Listy poslouží jednak jako střecha úkrytu a také zateplení – hniječím procesem se totiž uvolňuje část energie ve formě tepla. Navíc listy slouží i jako potrava pro některý hmyz, který je zase potravou například pro ježky, kteří se živí výhradně hmyzem, nikoliv ovocem.
- Najdi alespoň 10 kešek.
- Probádej své okolí, začni na zahradě nebo na zelené ploše poblíž svého bydliště. Zjisti kolik různých druhů bylin, dřevin a živočichů se vyskytuje v Tvém okolí. Získané poznatky si zapisuj do svého badatelského listu, který si můžeš stáhnout na těchto stránkách v doprovodných materiálech, nebo si vytvořit vlastní.

Změň to – JAK BÝT VENKU?

2. Level – PRO VESNIČANY

- Najdi si klidné místo ideálně mimo obec a postav vlastní překážkovou dráhu. Materiál na stavbu si můžeš donést vlastní, nebo využít přírodní suroviny (jedna z překážek může být například “úkol – hod kamenem, pozor ale, abys někoho nezranil). Jedna překážka může být i nějaký lidský stavební prvek, např. lavička nebo bouda. Překážková dráha musí obsahovat minimálně 7 překážek.
- Instaluj dvě krmítka, jedno v blízkosti svého bydliště, druhé alespoň 150 metrů od nejbližšího lidského obydlí
- Proveď pozorování zvířat na krmítku v blízkosti svého obydlí a na krmítku na jiném krmítku vzdálenému od lidských obydlí. Pozoruj krmítka po dobu 60 minut, nejlépe v ranním či dopoledním čase. Srovnej počty jednotlivých jedinců a druhů u obou provedených pozorování.
- Jdi do lesa a nasbírej dost větví, ze kterých vytvoříš hromadu asi půlmetru vysokou. Potom ji zakryj velkou vrstvou spadaneho listí, aby tak vznikl úkryt vhodný pro přezimování ježka, nebo pro zajíce.
- Najdi alespoň 20 kešek, z toho minimálně 10 mimo obec kde žiješ.
- Zahraj si na badatele a prozkoumej přírodu kolem sebe. Tvým úkolem je zjistit druhové složení rostlin a živočichů v blízkosti Tvého bydliště (například na zahradě nebo za domem) a v místě vzdálenému alespoň 200 metrů od nejbližšího lidského sídla. Pozorované druhy si zapisuj do badatelského listu, který si můžeš stáhnout zde, nebo si vytvoř vlastní badatelský list. Na závěr porovnej tyto dvě lokality z hlediska počtu jednotlivých organismů i počtu druhů.

Změň to – JAK BÝT VENKU?

3. Level – PRO ZÁLESÁKY

– Vytvoř si v lese nebo jinde ve volné přírodě vlastní překážkovou dráhu, ale pouze s využitím přírodních materiálů. Jednou z překážek může být např. šplh na strom. Tato překážková dráha musí obsahovat alespoň 10 překážek.

Instaluj alespoň tři krmítka, jedno krmítko v blízkosti svého bydliště, další alespoň 150 metrů od nejbližšího lidského obydlí, a minimálně jedno krmítko do volné přírody poblíž vodního zdroje (tůň, zátoka, klidný potok, rybník,...).

Pozoruj ptactvo na krmítku umístěnému ve volné přírodě po dobu alespoň 60 minut v různých denních hodinách, tedy ráno, v poledne a odpoledne (na jaře a v létě i večer když je světlo). Zaznamenávej si údaje o četnosti druhů a jedinců na krmítku a stejné pozorování proved' ve volné přírodě, například v lese, na louce nebo u vodní plochy.

Ze dřeva zkus vyrobit budku pro ptáky nebo veverky a instaluj ji na strom, nejlépe do výšky 2,5 metru. Typy ptačích budek najdeš v sekci Živá zahrada, s instalací ze žebříku Ti případně může pomoci někdo zkušenější.

Najdi alespoň 50 kešek, z toho 30 mimo obec svého bydliště a 10 mimo okres.

Staň se zkušeným badatelem a vydej se probádat přírodu. Vyber si 3 různé přírodní lokality s odlišnými ekosystémy: les, louka a vodní plocha. V lese pozoruj a urči druhovou skladbu bylinného a stromového patra, a zkus zjistit, které druhy rostlin jsou původní. Na louce sleduj počet druhů bylin, a pomocí smýkací sítě i počet druhů bezobratlých živočichů. Ve vodním ekosystému zjisti přítomnost živočichů vázaných na vodu, konkrétně vodní bezobratlých živočichů a obojživelníků. Všechna pozorování si zaznamenávej do badatelských archů, které si můžeš stáhnout zde, nebo si vytvořit vlastní. Tato pozorování na třech lokalitách proved' opakovaně na stejných místech a to s intervalem přibližně 2-3 měsíců a zjisti, jak se v průběhu roku proměňuje biosféra.

Tato publikace vznikla pro účely Středočeského ekofestivalu - Udržto s přírodou.

Vznikla za finanční podpory Středočeského kraje z rozpočtu na EVVO.

TEXT: Bc. Matej Oreský

Ekocentrum Huslík
v roce 2020